

Wsie i małe miasta zawalczą o pieniądze na gospodarkę wodno-kanalizacyjną

Urzędy marszałkowskie zaczynają ogłaszać długo oczekiwane nabory na dotacje ze środków KPO do projektów obejmujących m.in. budowę, rozbudowę lub modernizację sieci wodociągów i kanalizacji. **O wsparcie mogą się ubiegać gminy, ich związki i spółki gminne**

Małgorzata Okularczyk-Okoń
prezes Zarządu
Collect Consulting SA

Najpierw, w październiku br., minister rolnictwa i rozwoju wsi zawarł ze wszystkimi samorządami województwa umowy na uruchomienie i obsługę naborów w inwestycji B3.1.1 „Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)”. Teraz, między 4 a 15 listopada br., poszczególne samorządy województwa powinny systematycznie uruchamiać nabory w regionach.

W wielu jednostkach samorządu terytorialnego projekty już czekają na biurkach urzędników. Gminy wiejskie i miejsko-wiejskie wyczekiwały bowiem tego wsparcia już od 2021 r., kiedy powstawały pierwsze założenia co do możliwego zakresu inwestycji i prowadzono konsultacje dotyczące kryteriów oceny wniosków. Warto zatem dokładnie przeanalizować wymogi konkursowe i sposób oceny wniosków określone w regulaminie naboru. Pomocno to przygotować dokumentację aplikacyjną tak, aby nie odpaść na ostatniej prostej.

Dla kogo

O wsparcie będą mogły się ubiegać gminy, spółki gminne oraz związki międzygminne. Tyle że nie wszystkie, bo są dwa dodatkowe warunki, które zawiązują tę grupę beneficjentów. Oba są związane z lokalizacją przedsięwzięcia.

- ▶ **Warunek 1:** Dofinansowanie może zostać udzielone na realizację przedsięwzięcia na obszarze należącym do:
 - gminy wiejskiej lub
 - gminy miejsko-wiejskiej (lecz z wykluczeniem miast powyżej 5 tys. mieszkańców).
- ▶ **Warunek 2:** Inwestycja musi być położona poza aglomeracjami zdefiniowanymi w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych.

Na co można wydać

Dofinansowanie z KPO samorządy będą mogły przeznaczyć na:

- budowę, rozbudowę lub modernizację systemów zaopatrzenia w wodę lub odprowadzania ścieków (m.in. sieci zaopatrzenia w wodę, stacji uzdatniania wody, sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków);
- infrastrukturę wykorzystującą rozwiązania cyfrowe, np. montaż/wymianę wodomierzy na urządzeniach pozwalających na zdalne odczyty, tworzenie systemów teleinformatycznych do zarządzania gospodarką wodno-kanalizacyjną (element uzupełniający);
- przedsięwzięcia związane z promocją racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej (element uzupełniający).

Szczególnie ważny przy określaniu zakresu projektu jest drugi z warunków – dofinansowaniem mogą zostać objęte jedynie te przedsięwzięcia, których realizacja umożliwiła wykonanie podłączeń do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej. By powiedzieć wprost: kluczowy jest efekt ekologiczny projektu, wyrażony liczbą nowych podłączeń wodnych i kanalizacyjnych dla użytkowników.

Mało czasu

Problemem mogą być niestety krótkie okresy realizacji, do czego przyczyniły się opóźnienia we wdrażaniu KPO w naszym kraju. Projekty trzeba zrealizować do 30 listopada 2025 r.

Mimo tak postawionych wymagań nabory wydają się atrakcyjne. Warunki dofinansowania są następujące:

- pokrycie 100 proc. kosztów kwalifikowanych netto (niestety VAT w KPO jest wydatkiem niekwalifikowanym [ramka 1]);
 - możliwość otrzymania zaliczki do 50 proc. wartości dotacji;
 - minimalna wnioskowana wielkość wsparcia na jedno przedsięwzięcie to 1 mln zł;
 - maksymalna kwota wsparcia to 5 mln zł na obszarze danej gminy.
- Co istotne, mogą być realizowane projekty już rozpoczęte – jednak kwalifikowalne przedsięwzięcie mogło się zacząć nie wcześniej niż 1 lutego 2020 r. Natomiast Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w odpowiedzi na pytanie zamieszczone na swojej stronie internetowej wyjaśniło, że nie przewiduje finansowania przedsięwzięć zakończonych przed dniem złożenia wniosku.

Jak poprawić wniosek

Niezwykle istotne w tak oczekiwanym naborze, w którym zapewne konkurencja będzie ogromna, jest odpowiednie przygotowanie projektu, by szanse na pozyskanie dotacji były jak największe. Dlatego warto przeanalizować kryteria oceny oraz dodatkowe wyjaśnienia MRiRW, [ramka 2] by ewentualnie przeanalizować projekt.

Inwestycje mają minimalizować oddziaływanie człowieka na środowisko. O sukcesie projektu będzie decydować spełnienie wybranych spośród pięciu szczegółowych kryteriów premiujących, czyli:

- realizacja projektu na terenie powiatów o niekorzystnej sytuacji na rynku pracy – kryterium uważa się za spełnione, jeżeli stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie wynosi powyżej średniej wartości bezrobocia rejestrowanego w kraju ogółem;
- realizacja projektu w gminach, na terenie których występowały państwowe gospodarstwa rolne;
- realizacja projektu na terenie gmin o wysokich barierach rozwoju;
- wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- realizacja przedsięwzięcia związana z budową przyłączy wodociągowych albo kanalizacyjnych – będzie weryfikowane to, w jakim stopniu realizacja przedsięwzięcia (liczba nowych przyłączy wodociągowych/kanalizacyjnych) przyczyni się do osiągnięcia wskaźnika celu dla inwestycji; za wykonanie od 1 do 9 przyłączy wodociągowych/kanalizacyjnych przypadających na 1 km sieci wodociągowej/kanalizacyjnej będzie można otrzymać 1 pkt za co najmniej 10, lecz nie więcej niż 30 przyłączy na 1 km sieci – 2 pkt, za powyżej 30 i nie więcej niż 40 przyłączy na 1 km sieci – 5 pkt, zaś powyżej 40 przyłączy na 1 km sieci – 5 pkt.

O ile w trzech pierwszych przypadkach raczej nie uda się zmienić sytuacji wnioskodawcy, o tyle właśnie do projektu np. rozwiązań i systemów teleinformatycznych bądź zaplanowanie inwestycji wodociągowo-kanalizacyjnych na obszarze gęstej zabudowy przeloży się na zwiększenie punktacji i z pewnością zwiększy szanse projektu na objęcie dotacją.

Trzeba również pamiętać o żelaznych zasadach dofinansowania projektów w obecnej perspektywie unijnej, tj. o:

- zasadzie „niewyrządzania znaczącej szkody środowisku” (DNSH, z ang. do no significant harm) – w myśli której żadne działania finansowane ze środków unijnych nie mogą pogarszać stanu środowiska naturalnego ani przyczyniać się do eskalacji kryzysu klimatycznego; oraz
- zasadzie zrównoważonego rozwoju i racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych – która nakazuje

Ramka 1

Co będzie kosztem kwalifikowanym

Z regulaminu naborów wynika, że do kosztów kwalifikowalnych zalicza się m.in.:
 1) koszty budowy, rozbudowy lub modernizacji zbiorczej sieci zaopatrzenia w wodę, stacji uzdatniania wody, zbiorczej sieci odprowadzania ścieków, zbiorczej oczyszczalni ścieków;
 2) koszty budowy przydomowych oczyszczalni ścieków;
 3) koszty zakupu i montażu nowej infrastruktury wykorzystującej rozwiązania cyfrowe (np. montaż/wymiany wodomierzy na urządzenia pozwalające na zdalne odczyty, tworzenia systemów teleinformatycznych do zarządzania gospodarką wodno-ściekową);
 4) koszty przedsięwzięcia związanego z promocją racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej, w szczególności kampanii informacyjnych w lokalnych mediach, konkursów skierowanych do dzieci i młodzieży, dotyczących oszczędzania wody – koszt tego przedsięwzięcia nie może być wyższy niż 20 000 zł;
 5) koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją przedsięwzięcia, takie jak koszty nadzoru, inwestora zastępczego, sporządzenia dokumentacji technicznej, studium wykonalności, planu przedsięwzięcia i uzyskania niezbędnych pozwoleń – przy czym te koszty nie mogą stanowić więcej niż 10 proc. kosztów kwalifikowalnych w ramach przedsięwzięcia;
 6) pozostałe koszty związane z realizacją przedsięwzięcia, uzasadnione jego zakresem, niezbędne do osiągnięcia jego celu oraz racjonalne.

Ramka 2

Dodatkowe wyjaśnienia resortu

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśniło m.in., że:

- ▶ Wnioskodawca składa jeden wniosek dotyczący realizacji jednego przedsięwzięcia, przy czym jedno przedsięwzięcie może obejmować kilka zadań realizowanych w różnych lokalizacjach, również niepowiązanych ze sobą, np. odcinków sieci sanitarnej zlokalizowanych w różnych miejscowościach.
- ▶ W ramach jednego przedsięwzięcia jest możliwe połączenie wielu inwestycji z zakresu gospodarki wodnej, ściekowej i przydomowych oczyszczalni ścieków. Jednak budowa przydomowych oczyszczalni ścieków nie może stanowić jednego zakresu przedsięwzięcia.
- ▶ Nie jest możliwa realizacja przedsięwzięcia polegającego tylko na zakupie i montażu wodomierzy do zdalnego odczytu zużycia wody. Przedsięwzięcie musi obejmować budowę lub modernizację sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej. Zakup i montaż wodomierzy pozwalających na zdalne odczyty może stanowić jedynie zakres uzupełniający przedsięwzięcia.
- ▶ Stacja uzdatniania wody może stanowić jedynie zakres uzupełniający przedsięwzięcia, w ramach którego musi powstać przynajmniej fragment sieci.
- ▶ Koszty wykonania przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych nie są kosztami kwalifikowanymi.
- ▶ Gmina wiejsko-miejska z miastem liczącym powyżej 5 tys. mieszkańców też będzie mogła złożyć wniosek, ale wyłącznie na obszar wiejski. Dopuszczalne będzie też złożenie wniosku na przedsięwzięcie przebiegające zarówno przez obszar miejski, jak i wiejski – jednak finansowana ze środków KPO może być jedynie ta część przedsięwzięcia, która przebiega poza obszarem miasta.
- ▶ Wykonanie przyłączy nie wpływa na termin zakończenia przedsięwzięcia. Po zakończeniu przedsięwzięcia musi jednak istnieć możliwość wykonania przyłączy wynikających z dokumentacji projektowej.
- ▶ Dowodem potwierdzającym realizację przedsięwzięcia jest posiadanie decyzji właściwego organu potwierdzającej zakończenie przedsięwzięcia, czyli np. decyzji o użytkowaniu. Musi ona zostać wydana do 30 listopada 2025 r.
- ▶ Nie planuje się przesunięcia terminu wyznaczonego w KPO na zakończenie inwestycji (czyli do 30 listopada 2025 r.). Nie planuje się kolejnych naborów. Oprac. JP

Ramka 3

O terminie składania wniosków decydują regiony

Nabory do tej pory ogłoszono:

- ▶ **Opolskie** – nabór będzie trwał od 11 grudnia 2024 r. do 10 stycznia 2025 r. Na nabór w tym województwie przeznaczono kwotę 33,7 mln zł. Wnioskodawca składa wniosek za pomocą formularza wniosku w systemie CST2021 (link: <https://cst2021.gov.pl/>).
- ▶ **Małopolskie** – nabór będzie trwał od 16 grudnia 2024 r. do 15 stycznia 2025 r. Do podziału w tym województwie będzie ok. 62,3 mln zł. Informacji o składaniu wniosków udziela Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Programów Unijnych dla Obszarów Wiejskich oraz KPO, ul. Wielicka 72 A, 30-552 Kraków.
- ▶ **Mazowieckie** – nabór odbędzie się od 9 grudnia 2024 r. do 10 stycznia 2025 r. Wnioski będzie można składać w systemie teleinformatycznym CST2021 w naborze o numerze KPOD.03.15-1W.19-001/24 (link: <https://cst2021.gov.pl/>).

m.in. podejmowanie działań ukierunkowanych na racjonalne gospodarowanie zasobami, ograniczenie presji na środowisko, uwzględnianie efektów środowiskowych w podejmowanych projektach, podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Wyciąg do dotacje na poprawę gospodarki wodno-ściekowej na terenach wiejskich i małych miast już wystartowały – pierwsze województwa ogłoszą nabory. [ramka 3] Czasu jest niewiele, zwłaszcza że okres naborów w wielu regionach pokrywa się częściowo z przerwą świąteczno-noworoczną. Z pewnością jednak warto powalczyć, bo możliwości finansowania inwestycji zlokalizowanych poza aglomeracjami zdefiniowanymi w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych pojawiają się niezwykle rzadko.